„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАТЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 53. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 3. АПРИЛА 1892. ГОДИНА XXVII.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

ЗА НАЧЕЛО — НА КРСТ.

Човек-богочовек, син сиротиње, скроман, благ, истинит, савршен, правичан, заузимач, освајач срдаца; штит нејаких и убогих, малих и незнатних, па — Бог.

Слепцима је давао вид, глухима слух, губавима чистоту; болеснима здравље, немоћнима снагу; сваком све, што требаше. Оне у тами просвећивао, незналице поучавао, неразумне упућивао; правду љубио, безакоње мрзио; чисту истину, човекољубље, слободу, братство и једнакост проповедао; фарисеје и књижнике, лашце и претворице корео и прстом указивао. И за све добро, за све лепо, племенито и узвишено, што учини човештву, награда му би: Голгота и крст.

Фарисеји и Садукеји, прваци народни, узеше га на око. Свака му реч, сваки наук такнуо се срца народног; проповедао начело поштења и правице; бистрио појмове тадашњег друштва; живом речју ратовао против силе и моћи. И фарисеји му се попеше на душу. Не могоше поднети — истину у лице. Увидеше, да им смета. Поред њега одзвониће њихову господству.

Народ га заволео. Ишао за њим и напајао се новом науком. Отворио му широм своје срце. Посипао му по путу цвеће и гранчице. Дочекао га свечано у Јерусалиму. Простирао хаљине, да не гази, он проповедник правде, по грешној им земљи.

И прогласише га бунтовником, јер проповеда нову науку, нове мисли. Уводи нове обичаје, нове законе, ново начело.

Још више, дирнуо им у златно теле.

„И уђе Исус у цркву божју, и изгна све, који продаваху и куповаху по цркви, и испремета трпезе оних, што мењаху новце, и клупе оних, што продаваху голубове.“ (Мат. гл. 21. ст. 12.)

Зацрни им пред очима. Не могоше га гледати. Тражише пута и начина, да га се једанпут за свагда отресу. Смислише му — смрт. Оптужише га. Нађоше издајицу и поткупише га. Да чиме? Него шаком сребрњака. Ухватише га. Довукоше га пред суд. Доведоше лажне сведоке. Изврнуше његове исказе. Љуто га оптужише, да је велеиздајник, јер се прави царем. Лашци и клеветници потврдише то, и још више: да ће сав народ пропасти због њега. Фарисеји — судије, преврћући очима, пресудише: „боље да умре један човек, него народ да пропадне.“ Тако и би. Уморише га.

Наружише га, исмејаше га, пљуваше га, ударише га, мучише га муком свакојаком, и на послетку разапеше га на дрво. Па и то им не би доста у њихову слепилу. Да га убију за вечита времена, при коваше га међу — разбојнике...

Не знадоше зар, јадни, да истина и правда вечито живи. Не хтедоше га зар разумети, кад им говораше. Не могоше му зар схватити речи:

„Царство моје није од овог света; кад би било од овога света царство моје, онда би слуге моје браниле, да не бих био предан Јеврејима...“ (Јов. гл. 18. ст. 36.)

За узвишене речи своје спреман је био да гине. За љубав човештва и његова добра спреман је био да испије напијену горку чашу до дна. И испио је. Уверен је био, да ће његовом смрћу нов живот васкрснути. Знао је у напред, да ће семе новог наука његовог ницати и донети плод свој. Јер дубоко засејано семе споро ниче, а кад никне и корена ухвати, бујно расте и напредује...

*

Деветнаести век је на измаку. Ане и Кајафе журно раде о себи и само за себе. Фарисеји живо лажу и изврћу. Искаријоте заводе и издају. Пилати перу руке. Петри се одричу. Страшљивци у најодсуднијем часу изневеравају...

Узвишени наук им само на језику. Свете речи остају на папиру. Грану назадњаштва испречили на пут. Не дају напред. Трбух су истакли. Њему угађају. Све за трбух, а трбух ни пода што. Доказују, да се цео свет око трбуха окреће. Заборављају величанствену мисао мученика-праведника са Голготе. Ноћне птице наговешћују мрак. А да за што је Он источио крв своју?

Сила и моћ истиче се да влада. Јачи нештедице тлачи слабијега. Велики и силни притискују мале и незнатне. Ко је бедан и невољан, — не важи за човека.

Спољашност заварава око. Истина се крије у кучине. Поштење се купује за новац. Лаж и варање пише се у вештину, у врлину.

Фарисеји мудро бацају удице, да хватају невине и слабуњаве. Разапињу замке, да улове све, што им се не клања. Нико није ништа. Они су све и сва.

„Ваш је отац ђаво; и сласти оца својега хоћете да чините: он је крвник људски од почетка и не стоји на истини, јер нема истине у њему...“ (Јов. гл. 8. ст. 44.)

Кад дођу у теснац, измиголе се. Нека народ пати. У њега су шира леђа. Кад дође до славе, слава је њихова. То њима пристоји. А кад стегну неприлике са свију страна, па још они криви, нека и опет народ пишти. Јак је, издржаће. Они се уклоне. Из прикрајка вире. Чим се разгалило, ево их, појављују се. А да где је пример богочовеков? Где је: за начело — на крст?

Наследници и носиоци великих мисли, узвишених начела иду напред. Кад је народу добро, и њима је добро; кад је народу зло, и њима је зло. Они су у народу, а народ је с њима. Што они знају, зна и народ.

„А кад апостоли говораху народу, наиђоше на њих свећеници и војвода црквени и садукеји; и расрдише се, што они уче људе... и дигоше на њих руке, и метнуше их у затвор... (Дела Ап. гл. 4. ст. 1. 2. и 3.)

Не страше се никакве невоље сносити за народ, за све. Одушевљени су за добро свију. Спремни су на све. Кадри су на страшном месту одважно постојати. И смрти слободно у очи гледати. Прави потомци оних див-јунака, мученика, који главу дадоше, на коцу издахнуше, али вером не преврнуше.

За свето начело и — на крст, јер их учи спас са Голготе, да се преко великог петка долази до ускрса...

Смиренній Мітрофанъ.

У ОБРАНУ СРПСКОГ ЖЕНСКИЊА.

Кад Бог хоће кога да казни,
прво му памет одузме.
Срп. нар. посл.

Прелистајмо листове књизи српске историје, па ћемо видети, да живот историјски ни у једног народа није тако шаровит, као што је живот народа српског. Ни један народ на свету није претао толико разних фаза као народ српски. Ми видимо у повесници народа нашег славу и величину, видимо пад и пропаст, видимо муке, патње и невоље свакојаке. Али у свима тим фазама провлачи се као црвен конац — чист и неокаљан, светао карактер. Све што је Србин морао да претури преко главе своје, не беше кадро да пољуља Србина, да изгуби свој образ. Србин је главу губио, али образа свог црнити и губити није хтео. У том погледу не беше разлике између женскиња и мушкиња. Нема примера у повесници ни у народном предању, да је Српкиња изгубила образа и продала части своје. Погледајмо само наше народне песме, то бесцен благо и живог тумача живота нам народњег од памтивека до данас, па ћемо се уверити, да је српско женскиње стајало свагда на достојном браniку части и образа свог. И Србин — познавајући женскиње своје — јуначки и мушки бранио је нападаје продрзљивих људи, ако би се који усудио, да се дрзне о образ и окаља част женску. Безброј би се примера дало навести, који би нам казивали, какав леп положај заузимаше женскиње у нас до скора.

И гле, ми жалосни и јадни потомци наших ваљаних предака морамо да доживимо на срамоту своју, да се нашло некога, ко се продрзљивом речју својом осмели, да устане и да дивљачким начином пред народом српским, а за тим пред страним светом вређа женскиње нам српско. Нашао се продрзљивац, који, бацив образ под ноге, пљуну на част женску, и вређајући и хулећи женскиње српско, ојади нас до дна душе.

Запитаћете можда: зар се сме, зар се може наћи у нашем народу тако покварених и ниских људи, који умеју и хоће да забораве дужно поштовање, које човек дугује нежном полу? Запитаћете, не верујући, сами себе, да ли је у нашем народу поквареност већ толико узела маха, да се може наћи у Српству тако подлих и ниских душа, којима више ни образ ни част женска нису више светиње? Има их на вељу жалост нашу и јоште како их има. Загледајмо само злогласни лист новосадски „Браник“ (бр. 37.) па ћемо се уверити о свему. Видећемо, да се у слоју људи, који би ваљало да уче народ добру, да га бране од зла, у редовима интелигенције нашло људи, — који веле да су Срби — али који својим најновијим чином показаше, да је у њих изумрло свако осећање српско.

Ко прочита у 37. бр. „Браника“ допис из Будимпеште, мора се, припадао он ма којој политичкој боји, згадити. У допису том несретном износи се на пазар депутација српског женскиња код угарског министра правде Силађија у ствари помиловања народног нам првака Јаше Томића.

ЛИСТАК.

БРАНКО У РОПСТВУ
У ФРАНЦУСКОЈ

ГОДИНЕ 1859. ПОСЛЕ БИТКЕ СОЛФЕРИНСКЕ.

(Истинити догађај.)

(Наставак види број 49-и.)

Из шуме кренемо се даље и тако смо путовали пешице, скоро пуних пет недеља. Дан и ноћ, киша нас је непрестано пратила кроз све оно време нашег путовања, где смо ишли, и куда смо лутали, ко би то могао знати извесно нису ни они знали, који су нас предводили, — и све тако једнако без престанка путовали смо, докле нисмо натраг дошли код вароши Вероне.

Грозно је то било наше путовање, да се неда пером описати. Представите себи, да кроз све оно време, једнако под наоблаченим и натуштеним небом, из којег непрестано киша леваше, као из каквог левка, кад јаче кад слабије, дан и ноћ без престанка, једнако путовати да нам нису нигде дали одмора, да се мало одморимо. Гладни, жедни, уморни, сани, тако изнурени и истрошени, да када се командовало да станемо, читави редови војнички сурвали су се на ону голу земљу у блато, и лежали су као заклани од сна и умора. Колико су њих и главом платили, те се нису више ни подигли.

Пролазили смо кроз многе варошице и кроз много села, али свуда беше пусто, где се онај народ разбегао или посакривао, ко би то онда могао знати. Свуда по варошицама и по селима, беше све тада позатварано, да нисмо могли ни најнужније ствари набавити. По два и три дана, беше више пута, да нисмо ни леба добијали, много мање да смо могли тајин зготовити, непрестано путујући, и на врло ретка места дозвољаваше нам, да се по неколико сати одморимо, умор и сан, сатрше нас. Нисмо могли ни да мислимо о себи, у каквом се положају тада налазисмо.

Најстрожија је заповест била издана војницима, да се не усуди ни један војник, да шта год из варошица или села украде, или да од кога отме. Ко се буде усудио, и буде ухваћен добиће куршум у чело, или најмање добиће 50 штапова.

Глад не пита и не разбира, ни за најстрожију заповест. Војници гладни нису много марили тада ни за свој живот, а камо ли за заповест. — Јесу ли само могли где-год кришом, да ухвате гуске, пловке или кокошке, то им заиста нису опростили, тревило се на више места, кад смо се где-год одмарали, у тренутку војници зготовише живину, које су макли где год па се наранише — Шта више, и сами официри одобраваше војницима, нека преправе, ако који може шта да улове само нека се сваки чува и пази, да их не ухвате те и они сами једоше, са војницима у сласт.

Они војници, који нису били тако одважни, морали су постити.

Наш положај беше тада при путовању тако несношљив и очајан, да смо Бога више пута молили, да се један пут са Французима сусретемо и у борбу да се упустимо, па било како му драго само да престану патње наше и да буде једном крај нашем жалосном положају. — Нико не може поњати, шта је војник, у оваким ратним приликама само може онај, који је лично искусио, и у таквом се положају налазио.

Једног дана беше одређен мој баталион у коме сам ја био, за извидницу, да обавља дужност, од баталиона беше размештена предња извидница, и с обадве стране целе бригаде, и по зади, у којој сам и ја био. Капетан моје чете заповеди ми, да узмем из извиднице десет момака и да извидим једну велику кућу, која беше до триста метара далеко од пута, где је бригада пролазила, да прегледа да нема непријатеља, у њој сакривеног.

Ја сам по заповести одмах десет момака изабрао, који ће самном ићи да кућу извидимо. Стигнемо до куће, посматрали смо је са све четири стране, кућа беше од једног спрата и врло је велико земљиште заузимала у квадрату. Беше од дрвета начињена и неолепљена сав први спрат беше за станове удешен и зготовљен, велика дрвена капија само једна беше, да се могло кроз њу ући унутра. Ну капија беше закључана, — један мој момак Милан, Србин беше родом из Мокрина, рече ми: г. капларе, да разлупамо капију ево већем трећи дан, како нисмо ништа окусили, ваљда ћемо моћи бар леба наћи, ако друго ништа не нађемо, није право овако да цркавамо од глади.

Право велиш Милане! Заповедим момцима да разлупају браву од капије. — за неколико секунда, брава беше обијена, и двокрилну капију широм отворимо. За тим издам налог, да шест момака самном пођу унутра, а четир нека чувају стражу на капији.

Молим вас г. капларе, рече Милан, допустите ми да ја чувам капију, па небојте се нећу дозволити нити допустити, ни да једна мува из дворишта несме излетити напоље.

Ја му одобрим, да остане на капији да стражари.

Ми ступимо пажљиво и двориште око дворишта изнутра свуда у наоколо беше настрешница начињена од самих дасака, двориште беше велико и празно. — Горе на првом спрату, у једном куту од настрешнице, видоше се једна група људи, жена и деце, где згурени седе, када смо их спазили, и они су приметили, да смо их видили, пођипаше у један мах, и почеше с ужасом да се деру, и дубље у кут почеше бегати. О, света богородице почеше молити, о света богородице спаси нас!

Ја им руком манем, да стану да не бегају, неће им ништа фалити, нећемо им ништа радити, и заповедим да доле у двориште сиђу. Они престрављени осташе дрктајући као скамењени, пођемо горе уз степене, попнемо се горе, али сви клекоше са склопљеним рукама у вис држаху и молећи, викаше сви у глас: пердоно сињоре!

(Наставиће се у идући петак)

Ми држимо, да о самој чињеници не вреди више трошити речи узалудних. Ко је пратио зачетак мисли о овој депутацији, знаће, да је намера те депутације била чиста и поштена. Подлога целој ствари беше неописано одушевљење и правично схватање према праведној и чистој ствари. Кад су сви судови земаљски изрекли своје мишљење о ствари Томићевој, тада се језгро српског — уз припомоћ и страног — женскиња латило узвишене задаће, да изводјује у највишег лица наше домовине милости за човека, који је великој већини народа српског за срце прирастао, а који је притиском разних прилика и неприлика нагнан, да учини дело, које је по невољи својој а на несрећу васколиког народа српског и учинио.

Леп број 3017 женскиња српских потписаше молбу на превишњег владара нам, којом молише милости. Изаслаше око 100 заступница, које ће на највишем месту заступати мишљења и жеље женскиња српског на посе, а народа српског у опште. Беше то израз нежног осећања женског, али беше то и знак, како српско женскиње уме да се захваљује заштитнику части и образа женског, како уме да цени и поштује човека, који је заборавив на све, унесрећио себе, да очува као човек, као Србин част и срећу своје жене.

И српски и стран свет изненадио се и обрадовао овој лепој појави, овом дивном одсјају карактера српског. И наши и туђи листови изразише се лепо о целој појави, доселе у свом свету невиђеној и нечувеној. Али се у средини српског народа из небуха нађе гуја, која одавна трује и кља здраво тело народа српског, зову је „Браником.“ У срдитој немоћи својој подиже она ружну главу своју, да испљује јед свој, али да се уједно усуди, да учини злочин до селе у народу српском незнан.

У најтежим временима Србин је бранио и штитио женскиње. Сви народи поштују женскиње као светињу. Незнано је, да би Србин пустио и допустио, да му ко прљавим устима кља част жене. А гле, чега до селе не беше у народу српском, то је на гнусан и прљав начин учинио „Браник“. Знађасмо одавно, каквим се средствима служи тај несретни и јадни одјек наших дана у борби са својим противницима, али данас доживесмо, да видимо, е се он не стиди више ни Бога ни људи, да он нема ни искре стида и образа. Или може ли се што друго казати за људе, за које не постоји ни светиња женска? Могу ли се штедети људи, који заборављају шта мушкиње дугује женскињу? Какви су то људи, који заборављају, шта то значи, кад се каже, да је чин језгре српског женскиња јавна саблазан и ругоба? Мисле ли они тада српски, или их је злоба и завист, мржња и паклена поквареност толико занела, да заслепив, као оно животиња у догледу свеже крви, забораве шта чине. Промишљају ли они, каквих последица може имати по народ српски сравњивање поштених матера, љуба, вереница, кћери и сестара српских са обичним јавним женскињем на улици?... Страшан је грех учинио „Браник“ у свом 37. бр. кад се дрзнуо о поштење и морал скромног и чести тог женскиња српског, не мислећи на последице, које могу **да буду неизмерне**... Да, али „Браник“, који је одавно изгубио прави појам о стиду и сраму, не зазире у борби са својим противницима, да кља прљавим речима женскиње. Много ли је то, врло много!

Одавно су паметни људи изнели на видик мисао, да би ваљало расчистити појам о потиштености женскиња. Учени људи и мислиоци у нашем народу мишљаху, да та мисао по наш народ нема вредности. С тим мишлењем се слажу многи, који о том питању премишљаху. Мислило се и говорило, на што нама ослобођивање женскиња, кад је оно у Српству и онако слободно. Али данас видимо, да није тако. Зашто? Да је данас питање женско решено, наше би мајке, љубе, сестре и кћери, равноправне са људима, могле затражити задовољштине свом увређеном поносу, оне би потражиле рачуна од оних, који се усудише, да им дрским речима част и углед вређају. А сад језгро српског женскиња, мајке, љубе, сестре и кћери интелигенције, трговаца, занатлија и ратара српских стоје нападнуте, увређене, ојађене до дна душе, обмањене, изнесене на пазар, као парче крпе што се баца вихору, да се игра њим без обране и без заштите.

Да, 3017 српских и страних жена тужним срцем мора питати себе: Зар се ми сами неможемо бранити против продрзљива нападача, који незна шта је управо хтео, кад нас је напао? Јесмо ли ми хтели да приредимо политичку демонстрацију кад смо покушали да помогнемо човеку, који је за нас страдао. Па би ли био и то грех? Или је то можда наш грех, што су нас Срби будимпештански заједно са осталом публиком дочекали одушевљено кад нас видеше, а не окренуше главе од нас? Или је можда то грех, што нас је министар Силађи примио као што би нас примио сваки пристојан и интелигентан човек, а не с цигаром у зуби као што би ви то хтели? Или је то наш највећи грех, што саборски председник није распустио седницу кад смо ми ушле у саборницу, те пустио да се г.г. посланици место са важним државним пословима неко време позабаве с нама, као што би ви то желели? Али доста питања, шта би „Браник“ и његов вајни дописник хтели. О њиховим жељама још нећемо водити рачуна. Стало нам је до тога, да се пречисти питање, шта је „Браник“ учинио са овом својом најновијом дрскошћу. Стало нам је до тога, да се утру сузе са плачних очију пониженог и увређеног женскиња...

* * *

Туцин-дане, црни дане. Туцин-дане рано незаборављења и незалечена. Семе, које је тада посејано, почело је да ниче. Бацисмо бар у неколико на те копрену заборава, да нам не лебдиш пред очима у својој својој наготи. И таман мишљасмо, да ћеш и ти стати у ред минулих догађаја, кад гле, цела твоја предисторија и последице јој тешке, ступају нам пред очи. Видимо нападнуту част, пред нама се још пуши свежа крв. Јављају се у души две жртве туђе неразборитости. Једна у гробу, друга у тамници... Господо око „Браника“, ми се живо сећамо туцинданске драме, зар вас бар успомена на вама толико „драгог пријатеља и мученика народног“ није била кадра задржати од лудог и непромишљеног дела, које учинисте штампајући „допис из Будимпеште“?

Никад неби кроника српског живота забележила крвавим словима туциндански догађај, неби Јаша Томић данас чамио у тамници, осуђен за убиство, нити би Миша Димитријевић легао пре времена у гроб, да не беше у питању женска част, коју ви оним кобним писмом онако некаваљерски хтедосте обрукати. После туцинданске афере мислило се, да ћете ви бити паметнији, али сваким даном се види да сте ви све дрскији и неразборитији.

Ви сте последњим чином својим увредили до срца многе женскиње. Ви сте понизили оне женскиње, које је било у депутацији. Ви сте заборавили у својој непромишљености, да свака она женска, која беше у депутацији има оца, брата, војна или сина, који су дужни своје женскиње бранити. Ви сте заборавили, да је та депутација говорила у име хиљада жена, која свака може и мора наћи заштитника у мушкињу, јер нема права по потчињеном положају свом да се сама брани. Ви сте заборавили, да је Србин осетљив према увредама нанесеним женскињу, или ви мислите, да се језгро српског народа не васпитава још онако, као што се васпитавају „инштитуткиње“ Да, све сте ви то заборавили. **Али нисте заборавили, да хоћете поново да изазовете какав јаван скандал или што налик на туциндански догађај. Хоћете ли то, ви кажите слободно, да се знамо!...**

У Срему на Цвети 1892.

Павле Орловић.

СА БОСФОРА.

Цариград, 28. марта.

Вест, да је усљед телеграфског налога лорд Солсберија одложена свечана предаја султановог фермана новом кедиву, произвела је овде не малу сензацију — и као обично, кад се тиче какве крупније новости, која засеца у интересе државне, овдашња штампа није смела ништ' о том да спомене.

Јавио сам Вам, на какав је сасвим изненадни начин кренуо одавде Ејуб-паша. Неки тврде, да се је султан тек онда решио, да одобри одлазак „Изединов“, кад је чуо, да је енглеска ескадра оставила Александрију; по другима пак неприсуство те ескадре у водама мисирским био је — између Енглеза и Турака — унапред углављени услов, под којим је тек султан пристао, да мисија може на пут да пође. Само што се ова последња версија не подудара са налогом ког је ескадра, по одласку Ејубовом, добила, да се — натраг врати.

Све ово, мање више, личи — на оперету, и не заслужује особиту пажњу озбиљних политичара. Но друкчије стоји са горњим императивним ветом енглеског премијера. Зашто је предаја фермана обустављена? Ево шта о том чујем:

Нико од овдашњих страних посланика није могао сазнати праву садржину царског берата пре одласка Ејуб-пашиног. Тек на дан-два пошто је „Изеддин“ одједрио, дознаде се да ферман почиње овим речима:

„Кедиват египатски предат ти је са својим старим границама, које су означене у карти, која је придата царскоме ферману од 2. Реби-ул-ахира 1257. (јуна 1841.), као и са областима које су му анектиране сходно ферману од месеца Зилхиџе 1281. (1865.)“

Поменута мапа трасира турско-египатску границу од Суеца па до Ел-Ашира (на Средиземном мору), а полуострво синајско као и провинцију Мидијан, северно од Хеџаса, назначује као саставне делове турске царевине, т. ј. да, као такове, припадају непосредном ауторитету султановом.

У то доба — под Мехмед Алијом — ишла је света каравана (која се сваке године, пред Рамазан, натоварена падишиним поклонима, шиље из Цариграда у Меку) сувим, преко Палестине и Хеџеса. До Палестине, путовала је под заштитом турском, а одтуда до Меке, поверена је била закриљу и бризи мисирских власти. У тој су цељи ове последње и добиле биле одобрење од цара, да дуж границе, између полуострва Синаја и Турске, могу поставити редовне страже и кулуке. На тај се је начин, временом, изродио, на овој прузи као и на обали мидијанској, читав низ мисирских насеобина и мањих варошица.

Но од како каравана не иде више сувим, но морским путем, то је и та заштита од стране мисирских власти постала излишна. За то је султан после смрти Тефикове, а нарочито кад се је тицало редакције новога фирмана, затражио, да се те покрајине врате у свој пређашњи положај — под директну управу царских власти.

Енглеска се наравно томе успротиви. Јер, као што сам Вам раније јавио, кад би се тај предлог Ђ. В. остварио, суецки би се канал нашао, ни више ни мање, но у блиском домашају турских топова! Султан предложи за тим средњу једну демаркацију, која, пресецајући у пола синајски, предео, иде од Рас-Муле до Ел-Ариша. Но ни на ово Енглези не хтедоше пристати.

Док су се ови и још неки други слични пројекти претресали, како овде тако и у Кајиру, добије Ејуб-паша налог, да се крене — с примедбом од стране султанове, да се ти преговори и у Мисиру довршити могу.

Тек по одласку царског делегата, и ма да је, као што се каже, Сер Франсис Фор — овдашњи енглески посланик — добио уверење од вис. порте, да је она од сваке измене граница одустала, дознаде се, да је ова одиста измењена, и то у смислу Мехмед Алијиног фермана, као и то, да се нови ферман позива на онај од 1281. (1865.) — којим се кедиву уступа управа области Суакима, Зејила и Масауе.

Наравно, да је ово у крајњем степену изненадило и узбунило како краљичиног, тако и талијанског заступника.

Овако преиначен ферман имплицирао би протестовање Турске против стране окупације тих и сличних земаља, са свима својим недогледним последицама.

Изгледа, да је тек усљед предходног споразума између Енглеске и Италије, Лорд Солсбери наредио, да се предаја фермана одложи.

Чујем, да ће Турска морати да попусти. Султан се налази у необичној забуни. Порта, а нарочито велики везир, била је противна у начелу овакој измени граница, коју је Абдул Хамид на своју руку инсценирао, а највише по инспирацијама од стране царског комесара у Мисиру, Мухтар-паше. Зна се, како би овај желео да постане великим везиром и како сваком приликом гледа, да се удвори падиши својим претераним извештајима о Мисиру и оваким опасним саветима.

Што се пак младог Абас-паше тиче, доста показује, да је амбициозан. Обраћа се великим силама са молбом, да они код султана посредују, те да Синај остане Мисиру! Тај је корак веома немио утисак учинио на дворску околину. Шта наопако! дошапкују паше један другом, још није добио ни ферман, а већ интригира против падише!... Шта би тек онда било, кад би се старе границе са Суакимом и Масауом васпоставиле? Зар се Абас, оснажен таким премоћјем, не би помамио и циљао потпуној независности?!

Чујем, да велики везир — да би спасао султана из странпутице у коју је запао овим питањем граница — предлаже, да се новом ферману прида декларација једна, којом султан потврђујући, да Синај сачињава саставни део Турске, предаје ту провинцију у администрацију мисирским властима. (То је заиста и учињено, како смо то већ јавили. Уредн.)

ИЗ МАЋЕДОНИЈЕ.

Солун, 26. марта.

У бр. 44. цењене „Заставе“ изишао је један допис из Маћедоније, који у себи садржава неке нетачности, које желим овим да исправим.

Тамо се погрешно вели: да је овдашњем бугарском књижару име „Пасмацев“ а није него „Самарџијев“ а исто и онај бугарски учитељ, који је уапшен у Серезу, не зове се „Шопов“ него „Кончев.“

Но то су ситнице, које је дописник у хитњи написао без да се тачније известио, али крупна нетачност је оно, што дописник прича о г. Јакши.

Дозволите, да испричам ја, шта је у ствари:

1. а не 2. о. м. жељезничког предузимача и српског поданика Јакшу код реке Галика а у близини (1 сат од Солуна), када се на коњу враћао у Солун из Караферије, са пруге, четири прерушена разбојника нападну га, до голе коже претресу и опљачкају и онако гола и боса пусте. Када се је у оближњем хану обукао и дошао у Солун, Јакша оде право у српски конзулат и јави консулу српском о овоме. По достави српског консула овдашња власт трага живо за злочинцима и сва је прилика да ће их пронаћи, јер је тешкоћа сва у томе, што би сам Јакша могао познати само једног разбојника, који га је претресао, а осталу тројицу не би могао, јер су му цело време стајали за леђима са одапетим револверима поред главе.

Према овоме види се дакле, да је дописник био рђаво извештен.

Дописник вели: **„Оне (т. ј. турске власти) одмах преметаше Јакшин стан и у њему нађоше једно писмо. Кажу да га је писао др. Облак, и да је у њему стајала једна наредба Јакши, да учини онако, како му је било речено. И он је учинио; створио сам себи разбојнике.“** Све ово овде, што је дописник навео у ствари не постоји ни најмање. Турске власти, које нека им је на хвалу — живо трагају за зликовцима, и доводе пред Јакшу поједине сумњиве личности, а о писму ни помена немају, јер знаду да је Јакша радник и поштен човек, а не као што га дописник називље; а да би то у ствари било, без сумње да неби турска власт то пропустила и Јакша би до сада у затвору, ако не и протеран био, као и поједине бугарске коловође, а он сад овде слободно по Солуну шета, лечи своју уганулу руку и брине се само: како ће да плати туђега коња који му је отет.

Напомињем и ово: да Јакша ништа није о др. Облаку знао, јер је тада био на линији. Шта више, др. Облак је ухваћен 20. фебруара, а Јакша је поробљен 1. марта. Као што је год дописник за ово нетачно доставио, тако је исто и погрешно рекао: „да је Јакша одмах чим је у Солун (кад је похаран био) приспео, јавио се аустријском конзулату. Ја знам да је Јакша Србин и српски поданик, и он без сумње није могао ићи код аустријског конзула и за ово жалити се, а свој конзулат обилазити. За ово најбоље сведочи акт, који је од стране српског конзула, за Јакшу поднет.

Ето то је у ствари, па молим да то исправите. До виђења. (Молимо вас братски, јавите нам се чешће. Уредн.) **М.**

Поглед по свету.

— Како телеграфишу из Лондона, тамо је првог априла био митинг, под председништвом Брила, члана енглеског парламента, на коме се донео протест против турске владе, што се фанатични Курди увршћују у турску војску, и што се затварају хришћанске арменске школе. Колисе ове тужбе против турске владе оправдане ми не питамо, али нам упада у очи да се из Лондона јављају ови протести с тога, што се затварају у Арменији хришћанске школе — а још никад не дочекасмо ни једног протеста од стране западних просветлених народа, против затварања и рушења српских школа у Старој Србији и Маћедонији, и то нам је тим више чудноватије, што је данас свакоме јасно, да Бугари по тим лепим али несретним

српским земљама управо насилним и разбојничким средствима однарођавају српску децу. Код западних народа, рекао би, да свачија суза нађе утешитеља, само српска не, и ако су српске суве, под притиском љуте боље најкрупније.

— Петроградске „Новости“ доносе из Београда следећу вест: Од неког времена почео је у Београду излазити нови лист „Отпор“, који брани протуславенске интересе. Уредник му је Риста Данић, познати присташа Гарашанинов, који се је некоме за љубав хтео окористити и афером краљице Наталије Тај . . . . орган у сваком броју жестоко напада на Ристића. Неко посланство шаље известан број тог листа у Босну. Београдом се проносе гласови, да нечији диспозициони фонд дарива знат не своте за издавање тога листа, којему је девиза: безобзирна борба против српске рад. владе. Из поузданог извора дознајемо, да помоћ добивају и многи други опозициони листови српски, који без туђих новаца неби могли ни излазити.

Имена бирача*)

за српски народно-црквени сабор у Сремским Карловцима из изборног старо-бечејског среза, који присуствоваше на јавном опћем сремском бирачком збору у Ст. Бечеју на Благовести 1892. и закључише одлучан протест против т. зв. „јединственог статута.“

АДА. Марко Седмаков, Ђура Седмаков, Јован Јалић, Тадија Стојановић, Васа Драгин, Гавра Драгин ст., Гавра Драгин мл, Мита Драгин, Адам Пашић, Јаша Мркшић, Јефта Мркшић, Ранко Вуков, Јован Ковачев, Данчика Бешлин, Радиша Седмаков, Сима Стојановић, Стеван Пандовић, Гавра Јаковљевић, Гига Поповић, Ђура Писаров, Омер Ненадовић, Младен Писарев, Тана Бешлин, Дамјан Аксин, Пера Субић, Паја Манојловић, Аврам Крачун, Урош Мељански, Миша Јаковљевић, Миша Поповић, Младен Вујић, Гавра Дудварски, Рада Пашић, Јован Цуцић, Рада Дицков, Милан Дицков, Сима Радујков.

СТАРИ БЕЧЕЈ. Ђока Кекић, Рада Удовички, Тоша Пешканов, Драгутин Попов, Јаша Ковачев, Анта Црвени, Сава Трбић, Ђура Дорословачки, Младен Арс. Милованов, Светозар Милованов, Јоца Живков Андрић, Стеван Живков Аксин, Алекса Попов, Иса Џинтов, Стеван Милованов, Јоца Проданов, Милош Косанов, Трива Џигурски, Лука Матић, Јоца Стакић, Груја Деда, Аврам Максимов, Стева Јоцић, Јаша Свињаровић, Шандор Матић, Тривун Хаднађев, Живан Живковић, Тоша Јелкић, Милош Милованов, Илија Жижић, Паја Бајшански, Шандор Гагић, Сава Милованов, Влада Антић, Груја Џигурски, Филип Ковачев, Каса Дорословачки, Марко Свирчев, Милутин Велимиров, Мирко Сладић, Живко Андричин, Гавра Аврамов, Јоца Аврамов, Тана Милованов, Ђока Дорословачки, Арон Дорословачки, Илија Кобиларов, Ђура Жекић, Јоја Матић, Тоша Ковачев, Стеван Џилтов, Ђока Миладинов, Новак Лукин, Младен Црвени, Живан Стојнић, Зарија Жикић, Омер Божић, Влада Хаднађев, Милан Угриновић, Љубомир Богдановић, Љубомир Ердељан, Новак Вујић, Сава Ботин, Ђура Прерадовић, Ђока Поповић, Паја Хаднађев, Шандор Маричић, Алекса Трбић, Коста Блажић, Лазар Стакић, Јоца Свињаров, Никола Дорословачки, Милош Урошев Стакић, Војин Милованов, Сима Маћашев, Васа Живков Андричин, Рада Михајловић, Сима Милованов, Ђорђе Џигурски, Данило Џигурски, Лаза Милованов, Дина Стражмештеров, Арсен Першић, Младен Крстоношић, Михаило Матић, Стева Живковић, Миливој Свирчевић, Љубомир Гаврић, Трива Џигурски, Младен Танасијин, Лазар Танасијин, Пера Апић, Милан Цвејанов, Паја Жикић, Сава Божић, Гавра Цвејанов, Тоша Цвејанов, Кузман Џигурски, Тома Свирчев, Стеван Џигурски. Ђура Даниловац, Ђура Живков Аксин, Прока Жив. Аксин, Урош Циганов, Милош Марић, Максим Чиплић, Аврам Милованов, Тоша Милованов, Тима Џигурски, Лазар Хаднађев, Мија Хаднађев, Душан Хаднађев, Лазар Барјактаров, Стева Секулић, Милан Барјактаров, Ђока Божић, Јоца Силајџин, Младен Влајков, Алекса Мидић, Сима Ковачев, Пера Спајић, Ђука Џигурски, Младен Орбуцин, Игњат Першић, Лаза Угринов, Васа Ковачев, Паја Михаљка, Влада Попов, Антоније Стефановић, Јаша Живков, Ђура Јакшић, Урош Мишковић, Урош Јакшић, Стеван Ковачев, Милош Дорословачки, Тоша Милованов мл., Сава Џигурски, Миша Косанов, Пера Трбић, Рада Хаднађев, Тома Џигурски, Миливој Матић, Драгољуб Стражмештеров, Јоца Курћанов, Срета Силајџин, Јеврем Хорватски, Јаша Грчић, Цветко Главашки, Велимир Суботин, Божа Чиплић, Јован Чиплић, Јоца Дорословачки, Коста Дорословачки, Ст. Главашки, Панта Ранитов, Тоша Главански, Мита Перишић, Чеда Рељин, Јаша Живков Аксин, Сима Живков Аксин, Јоца Живков Андрић, Рада Жикић, Живко Живков Андричин, Ст. Попов, Живан Дорословачки, Марко Мишковић, Мија Црвени, Мита Божић, Паја Јакшић, Урош Јакшић, Јован Јакшић, Ђура Милованов Јојков, Филип Ковачев, Кузман Степанов, Паја Мишковић, Ђука Пејичић, Илија Попов, Рада Биричаћ, Груја Свирчев, Ђура Вилић, Мита Живков Бајин, Никола Косанов, Милан Матић, Захарија Жикић, Ђурица Бајин, Ђуђа Дорословачки, Јова Жикић, Војин Главашки, Воја Блажић, Мита Матић, Урош Михајловић, Јова Михајловић, Стева Џигурски, Ђура Фехарев, Тома Божић, Бранко Стражмештеров, Пера Суботички, Гавра Аћимов, Арон Живковић, Арон Трбић, Новак Којић, Влада Матић, Ђура Војновић, Иса Грујић, Ђура Товаришки, Анта Савић, Војин Мркшић, Живан Гомбош, Сима Јелчић, Груја Грчић, Данило Живковић.

МОЛ. Максим Мил. Матић, Данчика Алабурић, Новак Живић.

ПЕТРОВО СЕЛО. Јован Воргић, Гавра Цвејанов, Сима Панић, Мита Воргић, Младен Вишковић Ћира Милинков, Милош Олајџин, Тодор Милинков, Војин Цвејанов, Рада Проданов, Сава Ристић, Ђока Марковић.

*) У брзини оволико се могло прибележити имена.

ТУРИЈА. Ст Црнојачки, Мита Медурић Адин, Филип Бељански, Бог. Јојкић, Лаза Јојкић Манојлов, Божа Ђисалов, Драга Вујин, Васа Миливојев, Ђура Бикић, Ђура Бугарски, Милан Симеонов, Ђока Јелесин, Гавра Степанов, Богдан Вујин, Јован Симеонов, Миша Бајац, Нестор Николић, Милош Живчић, Јаша Гајинов, Сима Вујин, Лаза Милошчин, Милош Медурић, Мита Медурић, Милан Јојкић, Ђука Јојкић, Васа Новаков, Рада Медурић, Петар Малетин ст., Петар Малетин мл., Маша Младен Стојков, Глиша Влаовић.

СЕНТОМАШ. Мита Вргов, Аркадија Миросављев, Живко Сивачки, Милош Кечицки, Сима Кулачин, Ђурица Голупски, Нестор Белић, Милутин Бабин, Јоца Пирошки, Станко Милинов, Мита Г. Пивнички, Паја Павлов, Марко Ракић, Милош Продановић, Паја Шегуљев, Сима Шијачић, Рада Мудрински, Лазар Тр. Каћански, Мита Ђорђевић, Милош Рунић, Јован Крњетин, Вељко Каћански, Паја Мудрински, Мита Киждобрански, Пера Шегуљев, Лазар Манојловић Саветин, Милош Чобанов, Танасије Вардић, Неца Вардић, Мата Вардић, Младен Предрашки, Милан Станишић, Стева Субић, Пера Гложански, Исидор Регулашев, Иса Савић, Арон Павић, Стеван Кулачин, Стеван Радовановић, Јован Савић, Лазар Вујић, Милутин Везилић, Лука Кечицки, Младен Вешкалов.

ФЕЛДВАРАЦ. Милош Стејић, Дамјан Бранковић, Јоца Хариш, Дања Бранков, Алекса Велимировић, Васа Дејанов, Јоца Дејанов, Миша Степанов, Милан Косовац, Јоца Марков, Шандор Цветковић, Тома Јовић, Аврам Козарев, Игњат Радосављев, Тима Пакашки, Танасија Дорић, Ђука Сремчев, Иса Гуцуња, Васа Крњајски, Љуба Секулић, Арон Клајић, Милан Стојшић, Лазар Датић, Паја Дејанов.

ЛЕДИНЦИ. Велимир Тешић, као гост.

(Живела свесна Србадија! Уредн.)

ДОПИСИ.

Из пакрачке епархије (О нашим автономним приликама.) *) Да можемо много што шта објаснити у погледу назадовања наше автономије, нужно нам је знати, како се она потајно руши и од куд то да су наши архијереји сви од реда противници решкрипта и автономије.

Познато је многима старијим људима, колику су власт имали негда владике над свештенством Деспотизам нашијех владика био је толики, да се још почетком овога вијека догађало, да је православни свештеник (као Влаовић Атанасије) био присиљен пријећи у румокатоличку јерархију, а тако је један био учинио баш и у вараждинској бившој крајини. Што све о томе Влаовић у једној својој књижици приповиједа вриједно би било прештампати, а и сам знадем једну такову жалосну историју.

Па не само да су владике отроване тијем духом деспотизма, него и сви редом калуђери — част можда коме изузетку — мали и велики. Тако се они ваљда и васпитавају. Спомени ти, коме било од њих, решкрипт и нашу автономију то ће сваки доћи изван себе од љутине. То им је трн у оку. А за што? Просто за то што им је решкриптом одузета она неограничена власт над свештенством и народом, као да би могло бити деспотизма калуђерског, све да и нема решкрипта. Та дух 19. вијека — вијека слободног развијања — срушио је деспотизам краљева и царева — увео уставе по свима земљама — па што би сте онда ви ради!! Не, не господо! то је не могуће! Обазрите се око себе, па ћете видјети, да ни у римској цркви тога нема више. Сваки од вас хоће да буде папа, а кад тамо, видите, да је и он слаб да се бори против духа времена, па често удешава своје планове према томе духу.

А ви? Ви хоћете да се мало бацимо траге у награге, али не — као што ви тврдите — да се ставимо на становиште светог еванђеља и првобитне цркве Христове, већ на темељ покварене средњовјековне деспотије Та баш у цркви првих вјекова бијаше власт управна од прилике на равно подијељена међу народом и свештенством. Узмите мало ту историју па прочитајте и каноне црквене првијех сабора. Ал' ви канда не читате, што се противи вашој основној мисли. Да су св. Апостоли такове епископе поставили цркви својој — тешко да би се Христова наука икад проширила.

Кад знамо, да је нашим калуђерима у опће алфа и омега захтијевање слијепе покорности од свију и свакога, онда бадава ту решкрипт и његова ограничења. Они су као оно Чивути, који — ма да постоји закон против каишарења — ипак изналазе средства како ће тај закон изиграти. Тако и они. Закон н. пр. прописује да се избору за пароха имају сви способни припустити — а владике праве тројну кандидацију — решкриптом је на пр. за ову дијецезу прописано да има само четири протопрезвитера и протопрезвитерата, а ми их имамо хвала Богу шест, — по решкрипту имали бисмо плаћати 3% протина, а ми плаћамо амо још увијек по 4%.

Наравно, да има и решкрипт мана својијех, али би се то дало исправити и поправити, али наши калуђери архијереји не поправише никад ништа. Они у мјесто, да које непрактично — ма и према мјесним приликама — решкриптуално наређење сходно поправе, они чине безакоња, јер или раде противно закону или обилазе закон.

Како сам у срцу епархије, није ми могла до сад готово ни једна депутација измаћи, а да ми се људи нијесу изјадали на суд, који су добили у Пакрацу. Од ријечи до ријечи рекло им се: „Е, моји драги и љубезни христијани! Шта му ми можемо? Ви сте га изабрали, па га трпите. Нама је рескрипт и автономија ваша свезала руке, па му ми не можемо ништа. Наше смирење нема власти над вашим свештеником. Није то као онда, кад смо ми сами постављали пароха“ итд.

То они кажу свима и свакоме. То они кажу чак и онима, којима су наметнули пароха. Та ено питомац унијатског владике, а данашњи наш протосинђео, још грђе отправи Пакленичане, а зна се, да је њихов парох силом њима натурен. Ради тога се потужише људи у „Србобрану“ неке године. То је он радио тако као протођакон, а замислите, какав је сад као протосинђео. Што владика финоћом, овај грубијанством.

Јадни људи увиде, да их лед бије, од куд би требало да их сунце грије. У мјесто строге и правичне истраге — пакрачки декрет. По својој миролубивости стиша се народ за час, али не увијек и тужени свештеник. Он настоји, да такове згодном приликом истисне из одбора и скупштине, па му често и пречесто то полази и за руком. И народ све више губи вјере у своје свештенство. А куд то води, лако је погодити. Непријатељи Српства и православља једва чекају згоду. Покаже ли се, ето их већ у народу. И срећа од Бога, да се наш народ још боји и сјене својих праотаца, који су и крв своју вољели пролити, него вјером превртути. Али хоће ли и то још дуго трајати?

Највише тужби на своје свештенике стиже из бјеловарске жупаније, па по опћем амо суду тамо су и свештеници већином најгори — част добрима и честитима. — Онај један је трговац с коњи, други пише молбе и тера процесе, трећи као прото не зна ни од куд су врата његовој цркви, јер мора у Загреб, у Пешту и Бог те пита куд све не; четврти, као поганачки, већ чусмо какав је, пети ради ово, шести оно итд., а готово сви скупа не раде ништа у парохији. Не брину се људи да одвраћају народ, да не продаје својих грунтова дошљацима, не старају се, да им народу омили крсна слава — а има их доста, што ни не знаду, које им је крсно име; не залазе у народ, него се поносе од њега, на каруца се возају, власницима се клањају итд. И све је то у Пакрацу познато, али ни мукајет. Калуђери мисле, да им то све иде у рачун, ма да се унијатски владика онако страшно по нас заклињао нунцију папином.

Али доста за данас, а ако је од потребе наставићу до скоро. **Ненад.**

*) Уповорујемо наше штоване читаоце на овај допис Уредн.

Вести из места и са стране.

На Воскресеније ујутру звониће први пут у $^1/_2$3 сахата. Служиће сам патријарх уз асистенцију овдашњег свештенства. Свечани обход ускрснућа пролазиће грчком и лебарском улицом преко пијаце натраг у св. Ђурђевску саборну цркву. Присуствоваће тој свечаности једно оделење војске са глазбом.

„Српско новосадско читаоничко певачко друштво“ појаће на велики петак о вечерњу у успенској цркви, а први дан Ускрса о литурђији са гим назијским кором у саборној цркви.

Црк. школ. општина новосадска, према скрутинијуму одржаном у одборској седници од среде, изабрала је на Цвети за одборнике: **Тодора Мандића, Лазара Дунђерског, Стевана Јовића, Владу Стратимировића, Јована Деру, Перу Попадића, Саву Стојковића, Ђоку Влаовића, Ђоку Милића, Пају Романовића, Лазу Савића, Данила Слепчевића** на 6 година а на 3 године **Ђорђа Давидовца и Ђоку Сланкаменца.**

За председника општине изабран је и опет **Стеван Јефтић** а за потпредседника **Пера Попадић.**

Протест против т. зв. јединственог статута уложиле су једногласно и ове општине:

— **Шид** у својој црквено-школској скупштини одржаној у среду. Протест предаће се посланику тога среза г. др. Милану Божеском да га у своје време преда сабору.

— **Мали Бечкерек** у својој црквено-школ. скупштини одржаној на Цвети а на предлог дичних родољуба Душана Милића и Ђорђа Теодора. Тај протест припослала је општина нар. посланику Ст. Јовићу, да га у своје време поднесе сабору. Живела свесна Србадија! — Ми се надамо, да ће се сада пренути и остале општине среза темишварског, а надамо се чим пре чути о протестима појединих општина или општих зборова, као: вароши Сомбора, па срезова: стапарског, суботичког и жабаљског. — Шта мисле општине мокринског, врањевачког, модошког, великосент-миклушког и арадског среза? — Шта чекају општине вршачке и будимске дијецезе? — Зар у збиљи спавају општине у Троједници? Заиста жалосно!

Јаван збор у сврху протеста против т. зв. „јединственог статута“ сазван је у **Черевићу** за трећи дан Ускрса у два сахата после подне. Ми се надамо да ће овај збор сви тамошњи Срби многобројно посетити.

Јаван збор у сврху посаветовања ко да се бира за посланика на хрв. слав сабор, како нам јављају из **Ирига**, биће сазван за дан 19. априла (1. маја.) Кад добијемо дотични позив, штампаћемо га.

Српско забавиште у Новоме Саду. Примамо и саопштујемо: „Умољавају се родитељи, који имају способну децу за забавиште и желе слати ту децу у српско забавиште, да изволу до светлог четвртка, т. ј. до 9. (21.) априла о. г. уписати таку децу код гђице забавиље Маре Симићеве или потписане начелнице. За свако дете плаћа се месечно по 50 н. У Нов. Саду 1. (13.) априла 1892. Јулка Радовановићка начелница.

Сентомашка српска црквена певачка дружина приређује **у Сентомашу други дан Ускрса 1892.** у дворници велике гостионице, **народну забаву.** За улазак се плаћа од особе 50 нов. Чист приход од ове забаве намењен је благајници певачке дружине. Добровољни прилози примају се са благодарношћу. Почетак је у 8 часова у вече. Распоред забаве: 1. Говори г. **Стеван Јовић.** 2. **„Шума“** од Дубека, пева мешовити збор певачке дружине. 3. **„Бој на Вучјем Долу“** срп. нар. песма пева Марија Стричевићева. 4. **„Српске народне пјесме босанске“** од Пачуа, пева мешовити збор пев. дружине 5. **„Невера љубе Грујичине“**, срп. нар. песма, пева **уз гусле** Витомир Рунић. 6. **„Весело момци“** од Јенка, пева мешовити збор пев. дружине. 7. **„Смеса српских народних песама“** свира у хармонијум г. **Ђура Стајић** уз пратњу гајдаша **Пере Јеремића.** 8. **„Издајици“** од З. Ј. Ј. декламује мала Марија Севкићева. 9. **„Србин сам Србин“** од Хавласа, пева мушки збор певачке дружине. После тога влада игранка.

У обрану српског женскиња. Овдашњи лист „Ujvidéki Hirlap“ у свом бр. 30. чита оштру буквицу „Бранику“ ради оног напада на част срп. женскиња. Евала му — а „Браник“ нека види, како се цео свет гнуша тога гадлука „Браникова.“

О „Јавору“. Пишу нам из Беча: „У 13. броју свога „Јавора“ испевао је наш дични Змај једну туганку под насловом: „Имам једну вођку“. Та песма, заклањајући своју основну мисао за фигуративан облик, изражује тугу за свелим „Јавором“ и наду, да ће кад тад ипак још процветати. У њој признаје песник и ово: „Крето сам се штакрат секиром у руци: У корен је удри! сруши је, утуци!“ Но рука му клоне, јер му „вођка“ његова овако одговара: „. . ја нисам крива, године су таке,“ и мало даље: „Измениће с' време, биће бољих года, — на гранама мојим биће друкча рода“. Ми жалимо од срца опадање „Јаворово“, али верујте, власниче, нису тому „године криве.“ Крив је несавестан и неспособан баштован. Отерајте га и смените бољим, па ће се ваш и наш „Јавор“ опет зазеленити.“

Сведоџба „Застави“. Онај чланак из „Budapest Hirlap“-а, који смо под овим насловом донели у нашем 50. бр. изишао је и у бр. 79. „Temesvarer Zeitung“. Види се из тога, како наши непријатељи из табора Георгија Бранковића: г. г. „велеуми“ настоје, да нас безобразно денунцирају мађарској влади и публици. Нека наставе само свој гадни посао, али и та им неће упалити!

Др. Полит и Бугари. У стању смо да јавимо нашој читалачкој публици, да Бугари, који иначе све Србе зову „Србијата свињата“ хвале и славе др. Михајила Полита. Тако пловдивски „Мали Вјесник“, који у свакоме броју напада на Србе и Србију а „Застави“ подваљује, да је одржава руски цар, у своме 13. броју у велике хвали др. Полита, ради чланка у „Бранику„ против Србије и тај бугарски лист довикујући Србима, да су „свиње“, позиваје се на сведоџбу дра Полита. Ми на овој лепој почасти честитамо „ватреноме“ и „опробаноме“ Србину. Има овде више славе него у кореспонденцији драгога му „пријатеља“ Макса Фалка. Живијата, дакле, Михајила **По-лијата!!**

Бројеви извучени у малој лутрији 28. марта (9. апр.) Беч: 1. 52. 90. 51. 11.

Грац: 46. 1. 86. 39. 20.

Темишвар: 66. 38. 14. 7. 16.

Ово доносимо на жељу неких наших штованих читалаца, па ћемо доносити и у будуће.

Новије вести.

Париз. „Тан“ јавља из Порт-Сајда, да је адмирал француске ескадре са девет часника отпутовао у Каиро, да присуствује прочитању инвеститурног фермана.

Лондон. У јапанској вароши Токијо био је жестоки пожар. Изгорело је 6000 кућа и погинуло је врло много људи.

Петроград. Здравље министра Вишнеградског побољшало се. Но болест министра Гирса врло је опасна.

Париз. Како се чује доћи ће овамо за српског посланика место Јеврема Грујића, бивши министар правде Гига Гершић.

Берлин. Цар је опростио грофу Лимбургу-Стируму казну отпуста од службе.

Брисел. Полиција је ухапсила 7 француских, 17 талијанских, 5 немачких и 2 аустријска анархиста.

Лондон. Јављају из Буенос-Ајреса, да се покрајина Мато-Грото прогласила за самосталну републику.

Београд. Бугарски емигранат Ризов, отпраћен је преко Кладова и Неготина у Радујевац, где ће дочекати једну руску лађу, да отпутује у Одесу. Ризов је сам молио, да га отпусте пошто жели да остави Србију, да не прави неприлике српској влади. — Пера Ђорђевић начелник мин. просвете и Живан Живановић нишки посланик, изабрани су за држ. саветнике. Народна је скупштина закључена у уторак после подне.

ПРИПОСЛАНА.*)

Уреднику а до потребе власнику „Браника.“

И ми браћа по вама увређених српских женскиња обрачунаћемо с вама после Ускрса.

Браћа увређених српских женскиња.

Госп. дру Михаилу Политу-Десанчићу

власнику „Браника“, посланику на српском народно-црквеном сабору, фишкалу народних фондова и тако даље — и тако ближе

овде.

Кад се догодила она жалосна афера на Туцинданом и кад је „лијепи“ Арса Пајевић телеграфисао на Цетиње г. дру Лази Костићу, оног истог дана дошао је опет с Цетиња телеграм у Котор (Далмацију) и његов ми је садржај саопштио г. Јован Сундечић. Ја сам познавао целу ствар и одмах сам казао г. Сундечићу, да је Јаша Томић оно урадио, што је требало да уради — али једно ми није било јасно. Неколико дана после, кад су ми казали, да је Јаша слао сведоке пок. Миши Димитријевићу, да траже сатисфакцију и ти су сведоци били одбијени примедбом, да се распростирањем оног писма није вређала ничија част. Верујте, госп. докторе, никако нисам могао разумети: кад се није вређала породична част, за што би се честити и онако мирољубиви Јаша прихватио оног средства? Али и то сам после разумео — разумео сам, да су из редакције „Браника“, чији сте ви патрон, на најгнуснији начин вређали породицу Јаше Томића, па кад је овај тражио задовољштину онда су се његови душмани повукли као зечеви у мишије рупе. Вређати некога па бегати, нападати... па говорити да се не напада, то је тако гадно, тако нитковски, да би се то могло догађати само у Африци а не би смело у Н. Саду, међ „цветом“ српске (то стоји) али и браниковачке отроване (и то стоји) интелигенције.

Елем, судбина је хтела, да сам и ја дошао у Н. Сад и да је између осталих госпођа скоро у Будимпешту отишла и моја жена, да моли помиловање за оног узор-Србина, за оног челик-поштењака, за ону невину жртву подлости људи вашег батаљона, — за Јашу Томића.

Онај исти лист, који је вређао женску част и после тајао да не вређа, онај црни лист, чији сте ви власник и духовни отац, који је и урадио да се догодила туцинданска афера — није могао а да и овог пута не нападне женску част, па између осталих Српкиња, да нападне и моју жену. Ја сам устао у обрану — али сам хтео да сам искусим јесу ли ваши људи још онако гадни и онако подли, као до туцинданске афере, јесу ли тако и толико безочни, да вређају женску част, па кад се позову на одговорност, да опет узмичу и кажу, без стида, да они нису никога вређали. С тога сам упутио оно припослано г. уреднику „Браника“ — и у што сам донекле сумњао у то сам се потпуно уверио. Он ми је у 38. бр. „Браника“ одговорио, да није хтео ничију част вређати (!!). И сад сам на чисто, да је ваш орган исто онако подао и гнусан као и пре, да се и сада нитковски у њему вређа част жена — и да црни клеветници беже, као и пре... Уверио сам се да вас још од те гадне мане није излечила туцинданска афера. Јер промислите само и ставите ту вашу докторску главу међу шаке, да уредник „Браника“ у 38. бр. говори да он у 37. бр. није вређао ничију част, и ако је у 37. бр. стајало: да дописник „Браника“ „о најновијој **гнусној** појави, коју забележише сви јавни листови, о депутацији...“ па даље: „Ствар депутације... ма како да је **ружна**, ма како што је **одвратна**...“ па даље: „како их има ко се на ту појаву **згадио, саблазнио**...“ и на послетку (да остало не ређам) —: „један гроф на очиглед многима **отрча горе на галерију**“... и т. д. и промислите госп. докторе, ви имате образа да дозволите да се у 37. бр. ово доноси, а у 38. бр. да пуштате вашем шегрту г. уреднику Јоксимовићу, да каже, да овим није хтео никога вређати! Извините, али ја ту ствар овако тумачим: да сте се толико упрљали у глибу неморала па и непојмите, што је то поштење! Стид било све **вас** око **Вас** и „Браника“! Или ако вам је неправо да овако тумачим, онда ја ћу ову ствар разјаснити овако: да су наше жене у оним речима нашле увреду — коју, по вашем мишљењу, **ваше жене** не би биле нашле; разлика би била између наших и ваших жена, **да наше друкчије суде о поштењу од ваших жена!** Ја ово говорим вама, јер се више не могу освртати на вашега уредника — он је своју казао: избацио је клевету и испред одговорности утекао, не стидећи се при бегању лагати —; ја вама говорим, молећи вас да узмете „Браник“ у руке, па кад фарбате браду пред огледалом, да се погледате: какви сте!

Г. Јоксимовић до душе поручио је, да се моје претње не плаши и да ће он мој „дрски“ напад одбити, али ја знам да се уплашио као кукавица и да је још у недељу тражио по Н. Саду г. капетана Вуковића и поручио ми, да је за мене купио — револвер, ко бајаги мислио кукавица, да би се тог његовог револвера ја уплашио!! Поручио ми то другог дана и ако сам ја ставио рок од 8 дана... а тамо он јунак, па се неплаши!!

И с овим сам свршио, а знате ли зашто сам данас опет почео? Да вам у ту вашу „поштену“ браду довикнем, да је овакав поступак листа, чији сте ви власник, управо духовни отац, (по вашим властитим речима, које написасте кад се примисте власништва) и лоповски и нитковски, па да су ниткови и они, који суделују у нападајима на женску част преко „Браника“. Ви, као власник **суделујете у томе и сад** — а ако вам је криво и ако још нисте онај стари зец, тражите ви сатисфакцију! Ја, Бога ми, не бегам са биљеге!

Нови Сад, 2. априла 1892.

А. Стражичић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

Исправак.

У бр. 49. „Заставе“ заборављено је ући име Велико-бечкеречког скупљача за народни фонд. Скупио и за исту цел приложио 1 фор. Коста Ракић, трг. спомоћник.

182

✝

Потписани с тешким болом у срцу јављамо свима нашим сродницима, пријатељима и познаницима тужну вест, да нам се наша мила и нигда незаборављена кћи, унука односно нећака

ВИДОСАВА

у цвету младости, а добу млађаног свог живота од четир године после дводневног тешког боловања 26. марта 1892. у вечност преселила. Тело миле нам покојнице опојано је по обредима наше свете православне вере у овдашњем светом храму 27. марта 1892. год. у 3 часа после подне а за тим матери земљи предано.

Том приликом се најсрдачније захваљујемо пречасном господину Максиму Миловановићу овдашњем свештенику, који је својим дивним и пуним утехе говором, колико-толико ублажио нам преголему тугу за милом нам покојницом. Не мање се захваљујемо часном господину Душану Марковићу овдашњем капелану, који је опело увеличао својим чинодејствовањем. Тако се исто захваљујемо сентомашким учитељима г. г. Мити Ђорђевићу, Јеврему Миковићу, Милану Настићу и Витомиру Рунићу, који не пожалише труда доћи из Сентомаша, са својим умилним и складним појањем опело увеличаше. На исти се начин захваљујемо овдашњем учитељу г. Гаври Грбићу, који се старао да спровод што достојније испадне. Том приликом се уједно захваљујемо госпођама Ани Марковић рођ. Миловановић кумици нашој и Милици Кирјаковић рођ. Катанић, које положише лепе венце на самртнички одар миле нам покојнице. Даље се захваљујемо овдашњој политичној општини, а на челу јој г. бележнику Јулијану пл. Кишу, г. подбележнику Јулијану Зварињију и бележничком помоћнику г. Паји Безередији, и осталом овдашњем грађанству без разлике вере и народности, који дођоше да нашу милу Видицу до вечне куће испрате.

Лака јој црна земља била!

У Ст. Врбасу, 29. марта 1892.

Дубоко ожалошћена породица:

Отац: Милан Стефановић српски нар. учитељ. Мати: Наталија Стефановић рођена Алпарац. Деда: Никола Стефановић и Петар Алпарац. Мајка: Стана Стефановић рођ Јоцкова, Марија Алпарац и Тина Стефановић Браћа: Бранислав, Светозар и Миливој. Стричеви: Драгутин, Стеван, Душан, Пера, Милутин, Стеван. Тетке: Марија Стефановић удата Искрина, Јелена Стефановић удата Милошевић, Даница Стефановић удата Михајловић, Нанчика Стефановић удата Живкуцин. Стрине: Кристина Стефановић рођ. Мркшић, Марија Стефановић рођ. Павлина, Софија Стефановић рођ. Ботић, Емилија Стефановић рођ. Зекић, Даница Стефановић рођ. Аврамовић. Теткови: Ђура Искрин, Јован Милошевић, Светозар Михајловић, Аца Живкуцин. И остала многобројна браћа и сестре од стричева и тетака, као и друга многобројна родбина.

ОГЛАСИ.

Seiden-Grenadines, schwarz und farbig, (auch alle Lichtfarben) **95 kr.** bis fl. 9.25 p. Met. (in 18 Qual.) — versendet robenweise porto- und zollfrei das **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

ГОРКО пилзанско пиво, производ фирме H. A. Finger Pilsen (Böhmen) врло је добар окрепљавајући напитак за стомак.

Добија се код Д. КОДЕ у Новоме Саду. 175 2—2

МОЛИМ

да се на

ФИРМУ И АДРЕСУ

ТАЧНО ПАЗИ.

Част ми је до повољног знања ставити, да сам моју радњу у **нов локал** у кући бр. 29. на главној пијаци сместио и **исти искључиво** са **најпомоднијом робом за господу, госпође и децу снабдео.** — На моме стоваришту налази се увек у **великом избору још шешира и разног рубља за господу,** као и **кишобрана и путничких кофера.**

Моја радња постоји већ 30 година на овдашњем плацу, те је сад у потпуном смислу усавршена а стовариште моје снабдевено је **најновијом робом из првих творница.** Слободан сам моје врлопоштоване муштерије позвати, да ме својом цењеном посетом почасте, јер сам за наступајућу летњу и пролетњу сезону снабдевен најновијом робом. Уверавајући сваког да ће бити предусретан са робом најбоље каквоће **уз најјефтиније цене** и најтачнију послугу.

Са особитим поштовањем

Михаила Цвибаха син

на главној пијаци до спецерајске трговине Љубе Стефановића.

163 3—3

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

„КОД СВЕТОГ САВЕ.“

Поштованој читалачкој публици препоручујемо ове

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ

које су већином ове године изашле, као:

Алмасија, приповетка из живота босанских бегова написао Ризван-Бег Кулиновић . . . . —·30
Божја реч, приповетка из српског живота, написао Јанко М. Веселиновић . . . . . —·20
Бура и први студенти и Љотни, приповетке Д. Мамина Сибиряка . . . . . —·70
Вештаница или зашто краљ сиђе с престола, слика из политичког живота написао Душан Рогић —·15
Грозно убиство у престоници или трупина без главе, криминални догађај, написао Бранивој и Н. П. . . . . —.15
Ева, од Ђ. Верге, са талијанског превео Чед. А. Петровић . . . . . —·75
Златна рибица, Разговор, Новац и сретна жена кнеза Дм. Голицина Муравлина . . . . —·20
Из београдског живота, приповетке Симе Матавуља. Садржај ове књиге: Грешно дете — Дигов посао — Спиритисте . . . . . —·50
Иконија везирова мајка, приповетка из XVII. века написао Чед. Мијатовић . . . . . —·75
Љуби ал неверу уби, роман из варошког живота, написао Вук М. . . . . —·60
Мала Мара, хумористичан роман Пола де Кока, превео Мита Ђорић илустрован . . . . 1·60
Није судбина, слика из живота двоје заљубљених по истинитом догађају, написао М. Михајловић —·10
Незнани песник и последњи дани новеле, написао О. Перунић . . . . . —·40
Ноћ у очи Ускрса и у истражном одељењу, стари звонар, белешке сибирског туристе и Соколовац, Владимира Колоренка . . . . . —·65
О деци не за децу, шест прича Н. Морскога (Н. Н. Лебедева), с руског превео М. П. туторов —·65
Пјер и Жан, роман Ги де Мопасана, с француског превео Душан Л. Ђокић . . . . . —·75
Приповетке Алфонза Доде-а из Contes du Lundi, с француског превео К. Д. К. и Р. А. Б. са овим садржајем: 1) Заставник, 2) Отац и син, 3) Мајке, 4) Мали Стен, 5) Артур, 6) Кадур, 7) Партија биљара, 8) Опсада Берлина . . . —·40
Приповетке грофа Лава Толстоја, с руског превео Ј. Максимовић . . . . . —·30
Пуцањ пред олтаром или један карактер, црта из београдског живота, бележи Жаћ . . . —·15
Разговор с блудницом, бележи Жаћ . . . —·10
Са Јадрана, приче Симе Матавуља. (Краљица — Сликареве успомене — Ђуро Кокот — Све је у крви) . . . . . —·60
Сеоско цвеће, приповетка из сеоског живота. (Смрт за вратом — Награис'о је — Од стра.) написао Данило К. Јовановић . . . . . —·50
Три аветиње, божићња прича Чарлса Дикенса, превео Мита Ђорић . . . . . —·50
Три листа, из живота исписао Душан Рогић, 1) Проклет му пород, 2) Другарице, 3) Женска ћуд) —·25
Убице својих жена истинити догађај, крвава слика из београдског живота, написао Мих. Михајловић . . . . . —·25
Шеик Алибан, прича с истока од Виљема Хауфа, превео Душан Л. Ђокић . . . . . —·50
Зулејка, робиња босанска орић. драма у 5 чинова с песмама, написао Мих. Димић . . . —·50
Пјесме срп. нар. слијепца Раде Рапајића, вјерно побиљежио и за штампу приредио Манојло Кордунаш . . . . . —·80
Животи и дела св. евангелиста Луке, св. безмитних врачева Кузме и Дамјана и св. Алимпија столпника . . . . . —·15
Зборник црквених, духовних песама, сложио И. Поповић . . . . . —·10
Наука о чувању здравља и спасавању живота за употребу нар. школа, написао Др. Л. Сел превео Ст. В. Поповић . . . . . —·20
Разни чланци Вука витеза Врчевића . . —·50
Мува — Славуј — Румене и беле руже, три приповетке Хр. Шмида, за Српчад превео Јован Грчић . . . . . —·30
Петко Циганин, прича Фр. Хофмана превео Св. Влашкалић . . . . . —·50
Што ти је мањи, приповетка за децу написао Фр. Хофман, превео Ј. Грчић са сликама . . —·40
Неколико приповедака, за српску младеж написао, превео и прерадио Душан Ђурић . . . —·40
Босиље, песме за младеж и за свакога, од Ивана М. Поповића . . . . . —·20

КО ОД ОВИХ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ КЊИГА КУПИ:

добија на 2 ф. 20 процената	добија на 6 ф. 30 процената	добија на 10 ф. 40 процената
добија на 4 ф. 25 процената	добија на 8 ф 33⅓ процента	а преко 10 ф. 50 процената

толико дакле процената приде у књигама по сопственем избору. За поједине књиге ко нам пошље своту у напред добија у крстоплету о нашем трошку а веће поруке обављамо брзо и тачно с платом у наточ (Nachnahme). Наш најновији каталог књига шаљемо на захтевање сваком бесплатно.

НОВИ САД, пред Ускрс 1892.

СРПСКИ КЊИЖАРИ И ШТАМПАРИ

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

1—3 174

МАРИЈАЦЕЛСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште признате су као кућевни лек.

Лече: **против неимања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, сувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева и завијања у стомаку.**

Код напоменутих болести **Маријацељске капљице** су од врло велике помоћи, а изврсност њихова признata је од дугог времена што и стотинама сведоџби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Главно стовариште за Аустро-Угарску налази се код:

Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Narочито се уповорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом зготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим.“

Schutzmarke. C. Brady

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. 9 13—43

Мануфактурна, помодна и платнарска

ТРГОВИНА

ПАВЛА Д. ЈОВАНОВИЋА

181 У ЗЕМУНУ 2—2

потребује помоћника, и из добре куће шегрта или практиканта. Ступање је одмах.

ЗА МОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКО-ГВОЖЂАРСКУ и мешовиту трговину требам једнога млађег помоћника који је осим српског и немачком језику вичан.

ПАЈЕ АРСЕНИЋА СИН,

173 3—3 **у Илоку.**

ПОЗИВ!!

на п. н. родитеље, старатеље, пречасно свештенство, гг. учитеље, званичнике и т. д.

СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА

ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ, ДЕЧАКЕ И ДЕЦУ

НАЈВЕЋЕ БЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ ОДРЕЂЕНО ЗА БАЧКУ И СРЕМ

налази се у Н. Саду на главној пијаци (до ћошка дунавске улице).

ОВО ЈЕ У СВЕТУ ПРИПОЗНАТА ВЕЛИКО-ИНДУСТРИЈСКА ФИРМА

М. НАЈМАН

ЧЛАН ЕВРОПСКЕ МОДЕРНЕ АКАДЕМИЈЕ У ДРАЖЂАНИМА

Одликована за добру израду, најбољи квалитет робе, ванредан крој и за јефтине цене на многим светским и индустријским изложбама.

83 **Творница је у Бечу VI. Mariahilferstrasse 35.** 7—48

а филијале се налазе: у Загребу, Араду, Београду, Осеку, Фијуми, Вел. Бечкереку, Целовцу, Љубљани, Лондону, Новоме Саду, Нишу, Паризу, Панчеву, Софији, Сарајеву, Темишвару, Тријесту и Задру.

За удобност мојих п. в. муштерија, наместио сам на стовариште врло велики избор поша, рубља за господу и дечаке од јефтиног и најфинијег квалитета.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.